

3. MELLÉKLET

GYŰJTEMÉNYEK KÉSZÍTÉSÉNEK SZABÁLYAI A KISS FERENC ERDÉSZETI SZAKGIMNÁZIUMBAN

2020/2021-es tanévben

1. ÁLTALÁNOS IRÁNYELVEK

1.1. A gyűjtemény készítésének célja:

A gyűjtemény készítésének célja a fajismeret javítása, ez irányú tudás elmélyítése, megszilárdítása. További célkitűzés az egyes fajok élőhelyének, termőhelyének megismerése. Ez a feladat önálló, rendszeres, előre gondolkodó munkavégzésre, és esztétikus külső forma iránti igényre nevel.

1.2. A gyűjtemény készítésének általános alapelvei:

A gyűjtés nem okozhat kárt a természetben. Védett fajok gyűjtése tilos! A gyűjtemény készítése (beleértve a gyűjtőmunkát, a gyűjtött anyagok preparálását) a tanuló önálló feladata. Ehhez a munkához (ideértve főként a fajok határozását, a preparálás metodikájának bemutatását) segítség kérhető a feladatot kiadó tanártól. Az egyes gyűjtemények részletes követelményei külön részben (3. fejezet) olvashatók.

1.3. A leadott gyűjtemény ellenőrzése, értékelése, leadás elmulasztásának következményei:

A gyűjteményt a leadási határidő napjáig az ellenőrzést végző tanár beszedi.

- A tanuló, aki a gyűjteményt nem adja le határidőre, elégtelen osztályzatot kap, és számára új határidő kerül kijelölésre.
- A tanuló, aki az év végi osztályozó értekezletig nem adja le a gyűjteményét, gyakorlati osztályzata elégtelen, így évet kell ismételnie.
- Amennyiben a gyűjtemény jellege lehetővé teszi annak pótlását, a tanuló a javítóvizsga időpontjáig megteheti azt a tantestület osztályozó értekezleten hozott határozata alapján.

Az adott gyűjtemény követelményei között szereplő gyűjtendő darabszámnál kevesebb preparátum leadása esetén a gyűjtemény nem elfogadható. (Oka lehet pl.: fajismétlődés, nem felismerhető preparátum, listában nem szereplő faj, stb.) Következménye ugyanaz, mint a gyűjtemény leadásának elmulasztása.

Általában az értékelés alapvető szempontjai a fajok meghatározásának helyessége és a külalak. Az osztályozás szempontjai az egyes gyűjtemények készítésének részletes követelményeiben olvashatók (3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. és 3.6. fejezet). A gyűjteményre szakmai tartalom szempontjára

ból kapott érdemjegy kétszeres súllyal számít a gyakorlati jegy megállapításánál (kétszer kerül beírásra). A külalak külön kerül osztályozásra.

A koponya preparálás esetén a feladat jellegéből adódóan a szakmai tartalom és a külalak együttesen kerül értékelésre, mely szempontjai külön fejezetben (3.6.) olvashatók. Ebben az esetben csak egy érdemjegy kerül megállapításra, mely kétszeres súllyal számít a gyakorlati jegy megállapításánál.

A követelményen felül beadott minden 10 db helyesen meghatározott, és szép külalakkal készült preparátum után plusz érdemjegy adható. Ezzel a lehetőséggel az a tanuló élhet, akinek a kötelező gyűjteménye tartalmilag és külalakilag is legalább jó (4) osztályzatot elért.

A követelményen felül beadott preparátum a kötelező gyűjtemény hibáit nem ellensúlyozza. A gyűjtemények értékelése után a javító tanár a soron következő gyakorlatok egyikén ismerteti az érdemjegyeket, a hibásan meghatározott preparátumokat visszaadja megtekintésre/javításra. A gyűjtemények az iskola tulajdonában maradnak.

2. GYŰJTENDŐ FAJOK MENNYISÉGE, LEADÁSI HATÁRIDŐK, GYŰJTENDŐ/GYŰJTHETŐ FAJOK LISTÁJA

Figyelem! Abban az esetben, ha a táblázatban megadott határidő nem gyakorlati napra esik, akkor a megadott határidőt követő első gyakorlatra kell a gyűjteményeket elkészíteni és leadni!

9. évfolyam:

Gyűjtendő: fenyők, célállományokat alkotó lombos fajok valamint egyéb fafajok a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján.

- leveles hajtás: 20 db, adott tanévben december 1.
- téli hajtás: 20 db, adott tanévben december 15.
- mag, termés, toboz: 20 db, adott tanévben január 15.

10. évfolyam:

Gyűjtendő: kísérő fafajok, egyéb lombos fajok valamint egyéb fafajok a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján.

- leveles hajtás: 20 db, adott tanévben október 15.
- téli hajtás: 20 db, adott tanévben december 15.
- mag, termés, toboz: 20 db, adott tanévben január 15.

11. évfolyam:

Gyűjtendő: cserjék, lágyszárú növények, csíracsemeték a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján.

- leveles hajtás: 20 db, adott tanévben október 15.
- téli hajtás: 20 db, adott tanévben december 15.
- mag, termés, toboz: 20 db, adott tanévben január 15.
- lágyszárú: 20 db, adott tanévben május 1.
- csíracsemete: 10 db, adott tanévben június 1.

12. évfolyam:

- Nincs elkészítendő gyűjtemény.

13. évfolyam:

Gyűjtendő: takarmánynövények a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján, egy nem védett emlős faj koponyája kifőzve.

- takarmánynövény: 10 db, adott tanévben április 15.
- koponya: 1 db, adott tanévben február 1.

1/13. évfolyam:

Gyűjtendő: fenyők, célállományokat alkotó lombos fajok, kísérő fajok, egyéb lombos fajok, cserjék, csíracsemeték valamint egyéb fajok a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján.

- leveles hajtás: 40 db, adott tanévben december 1.
- téli hajtás: 40 db, adott tanévben december 15.
- mag, termés, toboz: 40 db, adott tanévben január 15.
- csíracsemete: 10 db, adott tanévben június 1.

2/14. évfolyam:

Gyűjtendő: lágyszárú növények, takarmánynövények a mellékelt fajlista (4. fejezet) alapján.

- lágyszárú: 20 db, adott tanévben október 1.
- takarmánynövény: 10 db, adott tanévben április 15.
- koponya: 1 db, adott tanévben február 1.

3. AZ EGYES GYŰJTEMÉNYEK KÉSZÍTÉSÉNEK RÉSZLETES SZABÁLYAI

3.1. Leveles hajtásgyűjtemény

3.1.1. Kivitelezés, külalak:

- Az egyes fajokból tipikus, kifejlett levelű, ép, egészséges hajtások gyűjthetők.
- A válogatásnál vegyük figyelembe a gyűjtőlap méretét is!
- A virágos hajtások emelik a gyűjtemény értékét!
- A begyűjtött anyagot a fonnyadás és összeszáradás elkerülése érdekében a lehető legrövidebb időn belül préselni kell. A leveleket gondosan ki kell simítani és két nedvszívó papírréteg (pl. újságpapír) közé helyezve le kell nyomtatni (pl. súlyosabb könyvekkel). A növényeket addig kell préselni, amíg légszárazak nem lesznek.
- A hajtásokat a papírboltokban kapható gyűjtőlapokra átlátszó ragasztóval úgy rögzítjük, hogy a többszöri lapozás se tehessen kárt bennük. Egyéb esztétikus módon történő ragasztás is megengedett.
- A gyűjtőlapon a következő adatoknak kell szerepelni:
 - tudományos név
 - család
 - magyar név
 - gyűjtés helye
 - gyűjtő (gyűjteményt készítő neve)
 - gyűjtési idő (év, hónap, nap)
- A gyűjtőlapokat szalagos iratgyűjtőben kell elhelyezni, a fajok rendszertani sorrendjének vagy a tankönyv sorrendjének megfelelően.
- A lapokat a jobb alsó sarokban folyamatos számozással kell ellátni.

3.1.2. Ellenőrzés, értékelés:

A szakmai tartalom értékelése a fajok meghatározásának helyessége alapján történik:

- 0-1 hiba: jeles (5)
- 2-3 hiba: jó (4)
- 4-5 hiba: közepes (3)
- 6-8 hiba: elégséges (2)
- 9 vagy több hiba: elégtelen (1)

3.2. Téli hajtásgyűjtemény

3.2.1. Kivitelezés, külalak:

- A szükséges fajokból min. 8 cm-es, tipikus, kifejlett és jellemzően beszíneződött rügyű hajtásvégek gyűjtendők (az iszalagból, földi szeder fajcsoportból, gyalogakácból a hajtás közbeeső darabja).
- A hajtásokon a csúcsrügyön kívül a keresztben átellenes rügyállású fafajoknál legalább két pár oldalrügynek, a többinél legalább egy oldalrügynek kell lennie.
- A rügyeket A/4-es műszaki rajzlapokon kell beadni.

- A hajtások rögzítését befőttes gumival kell végezni a kiadott illetve bemutatott mintának megfelelően. Tilos a varrás és a ragasztás!

3.2.2. Ellenőrzés, értékelés:

A szakmai tartalom értékelése a fajok meghatározásának helyessége alapján történik:

- 0-1 hiba: jeles (5)
- 2-3 hiba: jó (4)
- 4-5 hiba: közepes (3)
- 6-8 hiba: elégséges (2)
- 9 vagy több hiba: elégtelen (1)

3.3. Mag, termés, toboz gyűjtemény

3.3.1. Kivitelezés, külalak:

- Tipikus, érett magot és termést kell gyűjteni.
- A húsos burkú magokat a buroktól meg kell tisztítani és meg kell szárítani.
- A gyűjteményben a teljesen száraz magokat olyan módon kell elhelyezni, ahogy a csemetekertben felhasználásra kerülnek. (Pl. a fenyőket szárnyaltanítva, a bibircses nyírt a pikkelyekkel együtt.)
- A magokat és terméseket zárható fóliatasakba kell tenni, a tasakokat kartonlapra, rajzlapra kell kapcsolni vagy ragasztani, a faj nevét pedig a tasak fölé vagy alá kell írni.
- A gyűjtemény fajait folyamatos sorszámozással kell ellátni, a sorszámok a faj neve elé írandók.
- A fóliatasakba a nagy magvúakból néhány darabot, az apró magvúakból annyit kell elhelyezni, hogy a mag színe, mérete, alakja jól látható legyen.
- A kartonlapok egy megfelelő méretű dobozba helyezendők. A dobozok reklám feliratait papírral le kell ragasztani. A dobozon és valamennyi lapon fel kell tüntetni a gyűjtő nevét és osztályát.

3.3.2. Ellenőrzés, értékelés:

A szakmai tartalom értékelése a fajok meghatározásának helyessége alapján történik:

- 0-1 hiba: jeles (5)
- 2-3 hiba: jó (4)
- 4-5 hiba: közepes (3)
- 6-8 hiba: elégséges (2)
- 9 vagy több hiba: elégtelen (1)

3.4. Csíracsemete-gyűjtemény

3.4.1. Kivitelezés, külalak:

- Ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a leveles hajtásgyűjteménynél (a virágos hajtásra vonatkozó iránymutatást leszámítva).

3.4.2. Ellenőrzés, értékelés:

A szakmai tartalom értékelése a fajok meghatározásának helyessége alapján történik:

- 0 hiba: jeles (5)
- 1 hiba: jó (4)

- 2 hiba: közepes (3)
- 3 hiba: elégséges (2)
- 4 vagy több hiba: elégtelen (1)

3.5. Takarmánynövény-gyűjtemény

3.5.1. Kivitelezés, külalak:

- Ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a leveles hajtásgyűjteménynél.

3.5.2. Ellenőrzés, értékelés:

A szakmai tartalom értékelése a fajok meghatározásának helyessége alapján történik:

- 0 hiba: jeles (5)
- 1 hiba: jó (4)
- 2 hiba: közepes (3)
- 3 hiba: elégséges (2)
- 4 vagy több hiba: elégtelen (1)

3.6. Koponya-preparálás

3.6.1. Kivitelezés, külalak:

- A koponya preparálását olyan minőségben kell elvégezni, ahogy azt a trófeás nagyvadfajainknál szokás.

3.6.2. Ellenőrzés, értékelés:

A gyakorlati feladat értékelése a főzés minősége, a tisztaság és esztétikusság alapján történik.

- lehetséges hibák:
 - túlfőzés miatt a koponya egyes részei közötti kötések meglazulnak vagy elválnak egymástól (pl.: fog kihullik),
 - nem elegendő főzési idő esetén a csontokhoz tapadó inak, izomrostok nem távolíthatók el,
 - a koponya fehéritése nem megfelelő,
 - a koponya zsíros marad,
 - a bomló részek nincsenek maradéktalanul eltávolítva,
 - a tisztítás során mechanikus sérülések keletkeztek a preparátumon,
 - a preparátum a helyes elkészítés után bepiszkolódik,
 - a preparálás során az előírás szerint eltávolítandó részek nincsenek eltávolítva,
 - a preparálás során a kötelezően meghagyandó részek eltávolításra kerültek (pl.: orrsővény csontos része).

4. MELLÉKLET

– gyűjtendő / gyűjthető fajok listája –

9. + 1/13. évfolyam:

A 20 db-os gyűjteménynek a vastagon kiemelt fafajok közül legalább 15 db-ot kell tartalmaznia!

1. erdei fenyő	25. nemes nyár
2. fekete fenyő	26. fehér fűz
3. lucfenyő	27. törékeny fűz
4. vörös fenyő	28. kecskefűz
5. duglászfenyő	29. rekettyefűz
6. közönséges jegenyefenyő	30. gyertyán
7. simafenyő	31. hegyi juhar
8. tiszafa	32. korai juhar
9. oregoni hamisciprus	33. mezei juhar
10. keleti tuja	34. tatárjuhar
11. nyugati tuja	35. zöld juhar
12. közönséges boróka	36. ezüst juhar
13. virginiai boróka	37. ezüst hárs
14. kocsányos tölgy	38. kislevelű hárs
15. kocsánytalan tölgy	39. nagylevelű hárs
16. csertölgy	40. kaukázusi jegenyefenyő
17. molyhos tölgy	41. görög jegenyefenyő
18. vörös tölgy	42. kolorádófenyő
19. bükk	43. óriás jegenyefenyő
20. fehér akác	44. spanyol jegenyefenyő
21. rezgő nyár	45. ezüstfenyő
22. fehér nyár	46. törpefenyő
23. szürke nyár	47. óriás mamutfenyő
24. fekete nyár	48. mocsárciprus

10. + 1/13. évfolyam:

A 20 db-os gyűjteménynek a vastagon kiemelt fajok közül legalább 15 db-ot kell tartalmaznia!

1. hegyi szil	22. keskenylevelű ezüstfa
2. érdeslevelű mezei szil	23. bálványfa
3. simalevelű mezei szil	24. fehér eper
4. vénic-szil	25. fehér vadgesztenye
5. magas kőris	26. szivarfa
6. magyar kőris	27. császárfa
7. virágos kőris	28. kínai-mamutfenyő
8. amerikai kőris	29. nyugati ostorfa
9. szelídgesztenye	30. török mogyoró
10. madárcseresznye	31. papíreper
11. mézgás éger	32. páfrányfenyő
12. bibircses nyír	33. csörgőfa
13. barkócaberkenye	34. tulipánfa
14. madárberkenye	35. narancseper
15. házi berkenye	36. kínai nyár
16. vadkörte	37. mocsártölgy,
17. vadalma	38. magyar tölgy
18. közönséges dió	39. japánakác
19. fekete dió	40. mocsárciprus
20. lepényfa	41. atlaszcédrus
21. juharlevelű platán	42. turkesztáni szil

11. + 1/13. évfolyam:

Cserjék közül a 20 db-os gyűjteménynek a kiemelt fajok közül legalább 15 db-ot kell tartalmaznia!

Cserjék:

1. sóskaborbolya	26. cserszömörce
2. erdei iszalag	27. mogyorós hólyagfa
3. egybibés galagonya	28. közönséges mogyoró
4. cseregalagonya	29. sárga fagyöngy
5. kökény	30. fehér fagyöngy
6. gyepűrózsa	31. jerikói lonc
7. málna	32. fekete lonc
8. hamvas szeder	33. ükörke lonc
9. földi szeder	34. közönséges orgona
10. zselnicemeggy	35. Júlia-borbolya
11. sajmeggy	36. homoktövis
12. kései meggy	37. ördögcérna
13. csepleszmeggy	38. ecetszömörce
14. csíkos kecskerágó	39. arany ribiszke
15. bibircses kecskerágó	40. fekete ribiszke
16. kutyabenge	41. piros ribiszke
17. húsos som	42. köszméte
18. veresgyűrűsom	43. serevényfűz
19. fekete bodza	44. tamariska
20. vörös bodza	45. fekete áfonya
21. ostormén bangita	46. gyalogakác
22. aranyeső	47. füge
23. kányabangita	48. mahónia
24. vesszős fagyal	49. közönséges vadszőlő
25. borostyán	50. tapadókorongos vadszőlő

11. + 2/14. évfolyam:

A 20 db-os gyűjteménynek a típusjelző növények közül legalább 15 db-ot kell tartalmaznia, a többi a gyomnövények közül kerüljön ki!

Lágyszárúak:

Típusjelző növények:

1. barázdált csenkesz
2. berki szellőrózsa
3. bogláros szellőrózsa
4. borostyánlevelű veronika
5. borsos keserűfű
6. bükksás
7. csarab
8. csomós ebír
9. egyvirágú gyöngyperje
10. erdei gyöngyköles
11. erdei ibolya
12. erdei madársóska
13. erdei nenyúljhózzám
14. erdei pajzsika
15. erdei sás
16. erdei sédbúza
17. erdei szálkaperje
18. erdei tisztessű
19. évelő holdviola
20. évelő szélű
21. falgyom
22. farkasölő sisakvirág (!)
23. fedél rozsnok
24. fehér perjeszittyó
25. fekete áfonya
26. felemáslevelű csenkesz
27. gyöngyvirág
28. hagymás fogasír
29. hamvas szeder
30. homoki csenkesz
31. hölgypáfrány
32. kékperje
33. keskenylevelű rétiperje
34. kis télizöld
35. ligeti perje
36. magas aranyvessző
37. magyar varfű
38. madársóska
39. meddő rozsnok
40. medvehagyma
41. nád
42. nadragulya
43. nagy csalán
44. odvas keltike
45. olocsány csillaghúr
46. pátlíkafű
47. pettyegetett tüdőfű
48. podagrafű
49. posványsás
50. ragados galaj
51. réti ecsetpázsit
52. salátaboglárka
53. sárga árvacsalán
54. saspáfrány
55. selyemsás
56. siskanádtippan
57. szagos müge
58. széleslevelű salamonpecsét
59. tollas szálkaperje
60. vadrozs
61. varázslófű
62. vérehulló fecskefű
63. vörös acsalapu
64. zamatos turbolya
65. zombéksás

Gyomnövények:

1. alkörmös
2. betyárkóró
3. egyéves szélfű
4. egynyári perje
5. fakó muhar
6. fehér libatop
7. fekete üröm
8. földi bodza
9. földi szeder
10. kakaslábfű
11. kicsiny gombvirág
12. kövér porcsin
13. közönséges cickafark
14. közönséges tarackbúza
15. mezei aszat
16. mezei szulák
17. parlagfű
18. pásztortáska
19. pipacs
20. pongyolapitypang
21. porcsin keserűfű
22. selyemkóró
23. szőrös disznóparéj
24. tyúkhúr
25. vadkomló

11. + 1/13. évfolyam:

Csíracsemeték:

1. kocsányos tölgy
2. kocsánytalan tölgy
3. vörös tölgy
4. cser
5. bükk
6. akác
7. mézgas éger
8. gyertyán
9. kőris
10. juhar
11. hárs
12. szil
13. nyír
14. szelídgesztenye
15. vadgesztenye
16. lucfenyő
17. erdeifenyő
18. feketefenyő

13. + 2/14. évfolyam:

Takarmánynövények:

1. kukorica
2. seprőcirok
3. gömbcirok
4. búza
5. árpa
6. rozs
7. tritikálé
8. zab
9. köles
10. lucerna
11. napraforgó
12. repce
13. fehérhere
14. vörös here
15. baltacim
16. szarvaskerep
17. takarmányrépa
18. tarlórépa
19. sárgarépa
20. burgonya
21. csicsóka
22. takarmánytök
23. káposzta
24. édeskömény
25. fénymag
26. görög széna
27. facélia
28. mustár
29. dinnye
30. bíborhere